

Butlletí

de l'Associació d'Antics Diputats al Parlament de Catalunya

número 35 | novembre 2024

Joan Rigol i Roig
IN MEMORIAM

Sumari

Pòrtic del Butlletí	3
Josep Rull i Andreu	
Pròleg	4
Núria de Gispert i Català	
Generós, culte, savi...	6
Ernest Benach i Pascual	
Un home de consensos i de consens	8
Carme Forcadell i Lluís	
Al servei de Catalunya	10
Anna Erra i Solà	
El Senado: con prudencia y sin miedo	12
Juan José Laborda	
Amic Joan Rigol	15
Higini Clotas i Cierco	
Record de Joan Rigol	17
Dolors Montserrat Culleré	
Joan Rigol i les obres de construcció de la Sagrada Família	19
Jordi Faulí i Oller	
Joan Rigol, un home d'entesa, consens i diàleg	20
Esteve Camps i Sala	
Joan Rigol i el Patronat de la Muntanya de Montserrat	21
Vicenç Pedret i Clemente	
Un itinerari: servir i estimar	23
Enric Puig Jofra	
Joan Rigol, un home i un cristià bo i compromès	25
Antoni Matabosch i Soler	
Semblança de Joan Rigol	26
Rosa Martí i Conill	
Dibuix dedicat a Joan Rigol	29
Joan Descals	
Un llegat de valors socials	30
Àlex Pujol Batista	
Rigol i la societat civil	31
Josep Maria Ruiz Simon	
Joan Rigol, president del Parlament de Catalunya entre el 1999 i el 2003	32
Arnau Boix Torns	
La lliçó de Joan Rigol	33
Toni Brosa	
Mor l'expresident del Parlament Joan Rigol als 81 anys	34
Marc Toro	
El necessari pacte cultural (1984)	36
Jaume Serrats	
La integritad política de un democristiano	38
Francesc Valls	
El Molt Honorable Sr. Joan Rigol (1943-2024)	40
Ferran Ponti Puntigam	
Recull d'articles en mitjans digitals	41

Edició: Associació d'Antics Diputats.

Assessorament lingüístic: Departament d'Assessorament Lingüístic del Parlament de Catalunya.

Disseny, maquetació i distribució: Departament d'Edicions del Parlament de Catalunya.

Parc de la Ciutadella, s/n, 08003 Barcelona.
Tel. 933 046 635.
Fax 933 046 636.

A/e: edicions@parlament.cat.

Impressió: Parlament de Catalunya.

Dipòsit legal: B-27.537-2003.

ISSN: 1887-7893.

Pòrtic del *Butlletí*

Humanisme, consens i parlamentarisme obert i proper

LA TRAJECTÒRIA VITAL I LA FIGURA DEL PRESIDENT JOAN RIGOL van transcendir àmpliament l'àmbit polític. La seva manera de fer va tenir una gran incidència en la cultura –que Rigol veia com a element constituent de la nostra realitat nacional–, la societat civil –com a punt nuclear de la vertebració del país– o el pensament –com a eina indispensable per a la reflexió personal i col·lectiva. Però de totes les responsabilitats que va assumir la que va tenir més incidència, per l'abast i el simbolisme de representar l'ànima del país, va ser la presidència del Parlament.

Catalanista, nacionalista i europeista, la seva llarga carrera política va estar profundament marcada pel compromís amb Catalunya i la seva contribució a la vertebració nacional. Rigol es va caracteritzar per un tarannà i una manera d'entendre la política amb què avui molts ens emmirallem: un lideratge tranquil basat en l'escolta, el diàleg, la recerca de complicitats i el consens, amb els valors i l'humanisme com a eixos rectors de la seva acció política.

En un context de desafecció política, de polarització i, fins i tot, de deshumanització, la mirada del president Rigol sobre la vida pública i la manera d'exercir-la té una vigència indiscutible i cal reivindicar-la. Especialment la concepció que tenia dels partits polítics –que imaginava oberts, exercint de representants de les diferents maneres de pensar de la població, defugint les batalles– i de les institucions, com aquell espai comú que pertany al poble i no als partits, i que en cap cas s'han de fer servir per a ridiculitzar, denigrar o caricaturitzar l'adversari polític o els col·lectius ciutadans.

Amb aquesta voluntat de fer prevaler un esperit constructiu, Rigol va reforçar en l'imaginari nacional la concepció d'un parlament com el lloc on cal exercir el diàleg permanent i des d'on cal contribuir activament al bé comú. Un bé comú entès com l'horitzó compartit, la suma de la llibertat, dels drets i els deures, i de la prosperitat, amb una ciutadania activa i participativa. Amb aquest objectiu, precisament, Rigol també va treballar per un parlament més proper a la ciutadania, més modern i més obert a l'exterior.

El president Rigol ha deixat tant al Parlament de Catalunya com al conjunt de la nació un llegat valuós i indiscutible que està empeltat en la manera com concebem la política, la societat i el país. Ho resumeix molt bé una frase que li manllevo per reproduir-la en aquestes pàgines i que diu: «Si la discrepància és un valor bàsic en la democràcia, la recerca del consens en l'intent de coparticipar, units tots plegats, en el bé comú del nostre poble, és també un objectiu que ennobleix la tasca política». Una visió que, sens dubte, ens interpella i ens representa a molts.

Pròleg

BENVOLGUTS DIPUTATS I DIPUTADES, el butlletí que us presento està dedicat al Molt Honorable Senyor Joan Rigol i Roig, president del Parlament de Catalunya del 1999 al 2003, traspassat el 17 de maig de 2024.

És un butlletí dedicat a la persona, a l'amic, al polític, conseller de Treball i conseller de Cultura, diputat i senador, vicepresident del Senat i president del Parlament de Catalunya.

A aquella persona que tenia un gran sentit social, humanista, interessat per la cultura i per la política actual, nacionalista i independentista per convicció, lluitador per aconseguir consensos. Així ho va fer en molts moments de la seva vida, en què va buscar en tot moment acords entre partits.

Aquest butlletí és un reconeixement que traspua el seu esperit i la seva petjada. Hi hem recollit la glossa dels que el van conèixer i tractar en les diferents fases i responsabilitats de la seva vida: Càritas, Montserrat o Jesuïtes. Hem cercat la col·laboració de molts dels que el van estimar.

Sovint tenia un sentit crític, i també autocrític, respecte del temps que li va tocar de viure, respecte del procés viscut els últims anys a Catalunya. Defensava les institucions i sempre deia que s'havien de dignificar, i no li agradaven ni el to ni les formes dels darrers temps.

Rigol se sentia un home d'Unió, la Unió de Carrasco i Formiguera, la Unió que va descriure el pare Hilari Raguer, monjo de Montserrat, la de l'humanisme cristià, la del comunitarisme i la justícia social, la del catalanisme sense embuts, que estimava Catalunya i tenia un gran sentiment de pertinença.

El vaig substituir en la presidència del Parlament, després del president Benach, i també en la presidència de l'Associació. Per a mi va ser un amic fidel, un polític de pedra picada, una persona conseqüent amb les seves idees, i un mestre.

Aquest butlletí vol posar en relleu una part molt important de la vida del president Rigol. Constitueix, en definitiva, un homenatge i un recordatori que volem compartir amb tots vosaltres.

Joan, gràcies per la petjada que ens has deixat.

NÚRIA DE GISPERT I CATALÀ, PRESIDENTA DEL PARLAMENT (2010-2015)
I PRESIDENTA DE L'ASSOCIACIÓ D'ANTICS DIPUTATS

Generós, culte, savi...

VAIG TENIR LA IMMENSA SORT que, abans de ser escollit president del Parlament de Catalunya, durant dues legislatures vaig ser membre de la Mesa com a secretari segon. En aquests períodes vaig coincidir amb dos dels presidents de la cambra i figures històriques de la política catalana, Joan Raventós i Joan Rigol. Va ser un període d'aprenentatge intens per part meva, ja que la convivència directa amb personalitats de tant de relleu va donar peu a reforçar d'una manera molt clara el perfil institucional en la manera de fer política. Joan Raventós ens va deixar ja fa una colla d'anys, però amb Joan Rigol vam tenir l'oportunitat de seguir una relació, que en el meu cas, des de la presidència, vaig voler mantenir amb tota la intensitat. Joan Rigol va ser un mestre per a mi, i tot i que veníem de generacions i cultures polítiques diferents, sempre vam mantenir una complicitat que tenia el Parlament, la institució, com a base, i el catalanisme i la nació com a projecte compartit.

El Joan, a més de conseller de Treball en uns moments extraordinàriament complicats a la societat catalana i de conseller de Cultura que va trencar esquemes quan va ser capaç de plantejar el pacte cultural com a nucli vertebrador de la seva obra de govern, va tenir altres responsabilitats en l'àmbit parlamentari, tant al nostre Parlament com al Congrés i al Senat, i la culminació de la seva carrera va ser l'any 1999, quan va assumir la presidència del Parlament. El Joan va ser el president que va acomiadar el segle XX i va donar la benvinguda al segle XXI, però això no va ser només una casualitat temporal. El trànsit del Parlament del segle XX al del segle XXI també el va començar ell amb tot un seguit d'obres a la cambra, possibles gràcies a la gestió del president Raventós per aconseguir la cessió de l'edifici de la Ciutadella per part de l'Ajuntament, que van dignificar d'una manera important la forma de treballar dels diputats i diputades d'aquella legislatura i les successives que vindrien. Rigol va ser actiu en l'àmbit internacional i sabia perfectament que Brussel·les era una peça fonamental en la política catalana. Va ser un membre molt actiu de la CALRE (Conferència d'Assemblees Legislatives Regionals Europees) i va propiciar contactes bilaterals amb altres cambres parlamentàries del món. Se'n va fer molta, de feina, sota la seva presidència, i bo és recordar que aquella Mesa, de composició absolutament plural, era un equip de treball, que hi havia bona sintonia entre els seus membres i un alt sentit del que representàvem des del punt de vista institucional.

El Joan, però, sempre em deia que aquells que ens hem dedicat a la política, i més a la política institucional, a la pràctica no ho deixem mai, o més ben dit, mai ho podem deixar del tot. Per això, fora de la política institucional, Joan Rigol va tenir un paper rellevant amb el Pacte Nacional pel Dret a Decidir, entre altres coses, però mai va deixar de ser el president Rigol, amb tot el

que això comportava. Al llarg de tots aquests anys en què cap dels dos ja no érem a primera línia i les nostres actuacions s'emmarcaven en el terreny de la discreció i de la col·laboració des de la segona fila, mai no vam deixar de parlar. Sempre pensant com es podia ajudar el país, com podíem tirar endavant la nació i què podíem fer per recuperar un fil de transversalitat que històricament era una de les característiques clares del catalanisme polític. El Joan hi treballava intensament, i ho feia des de la discreció, però en contacte amb els principals partits identificats amb aquesta transversalitat. Generós, savi, culte... és un honor haver compartit tantes coses amb ell, però per sobre de tot, l'amistat.

ERNEST BENACH I PASCUAL, PRESIDENT DEL PARLAMENT (2003-2010)

«Generós, culte, savi...», article publicat a *La Vanguardia* el 8 de maig de 2024.

Un home de consensos i de consens

MALAURADAMENT, vaig conèixer tard el president Rigol. Dic tard perquè, malgrat que havíem coincidit en alguns actes i ens havíem saludat i havíem intercanviat algunes paraules, fins que no vaig ser escollida presidenta del Parlament no vaig tenir el goig de conèixer-lo personalment. Quan ell va ser president va iniciar unes trobades amb tots els expresidents, que van continuar i continuen fent-se amb més o menys assiduïtat. Gràcies a aquestes trobades vaig tenir l'oportunitat de conèixer, amb més profunditat, el president Rigol.

Durant la meua legislatura ens vam trobar unes quantes vegades. Els consells dels expresidents em venien molt bé, perquè jo vaig arribar directament de l'activisme social i polític a la presidència del Parlament sense passar per cap aprenentatge institucional previ, i, a més, va ser una legislatura molt complicada i molt dura.

El president Rigol era una persona extremadament amable i cordial, et feia sentir bé, sempre atent i molt preocupat pel país. Calia refer i recosir Catalunya, calia recuperar el catalanisme que ha-víem perdut després de l'1 d'octubre, calia recuperar la llengua, calia recuperar la confiança. Sempre estava construint ponts entre totes les forces democràtiques de Catalunya, era un home de consensos i de consens. Un home estimat i valorat per les dretes i per les

esquerres, bon coneixedor de les institucions de Catalunya i un estricte defensor dels deures i les obligacions de la institucionalitat i de la cortesia parlamentària, que, segons deia, i tenia raó, s'havia perdut en les darreres legislatures. Bon conversador, tenia amics en tots els partits polítics que havien buscat el seu consell i el seu bon fer. Per això no es podia trobar ningú millor que ell per a liderar el Pacte Nacional pel Dret a Decidir, un pacte a favor de l'exercici del dret a decidir i de la celebració d'una consulta sobre el futur polític de Catalunya, format per la societat civil, les institucions més representatives del país, el món local i les forces polítiques.

L'objectiu era, entre altres, prendre una orientació que permetés fer efectiva la consulta sobre el futur polític de Catalunya. Calia crear un espai de debat i diàleg permanent sobre el dret a decidir. S'havia de facilitar el debat democràtic que comporta l'exercici d'aquest dret i garantir que el dret a ser consultat comporti també el dret a defensar la posició que cadascú consideri més convenient.

Quan el vaig conèixer deia que era un home gran, una persona que tenia molta experiència perquè havia viscut i superat dificultats. Ho deia amb extrema humilitat, com si tot el que sabia fos conseqüència més de l'edat i de l'experiència que no pas de la seva capacitat i de la seva empatia.

President Rigol, et trobaré, et trobarem, molt a faltar.

CARME FORCADELL I LLUÍS, PRESIDENTA DEL PARLAMENT (2015- 2017)

Al servei de Catalunya

LA POLÍTICA I ELS POLÍTICS estan sotmesos des de fa temps a una intensa crítica, a casa nostra i arreu del món, a vegades amb raó, però molts cops de manera injusta i poc fonamentada. És aquella crítica fàcil i de caràcter populista. És evident que hi ha bons polítics i mals polítics, igual que hi ha bona política i mala política, però defenso fermament que abunda molt més la bona política i els bons polítics que a l'inrevés. En aquest context és quan pren tot el sentit posar en valor la figura del president Joan Rigol i el llegat que ens ha deixat a tots, al conjunt del país. És, sens dubte, un model a seguir.

En primer lloc, hem de parlar-ne com d'una persona que estimava Catalunya i que va dedicar tota la seva vida a enfortir la nació catalana des d'àmbits, perspectives i responsabilitats diferents, però sempre amb aquest fil roig de construir nacionalment el país: treballar per la llengua, per la cultura, per la democràcia, per l'autogovern, per la cohesió social, per la integració i en contra les desigualtats.

En segon lloc, convé destacar la seva gran capacitat de treball, combinada de manera decisiva amb una voluntat de fugir de protagonismes innecessaris. El més important no era penjar-se la medalla, sinó assolir el que s'havia proposat. En definitiva, fer la feina sense esperar res a canvi.

Una altra de les seves virtuts era la capacitat de teixir consensos, de trobar punts d'unió per a assolir una fita. Seguia la màxima que ningú no té la veritat absoluta i que tothom pot aportar alguna cosa. Joan Rigol era un home de fortes conviccions i amb un pensament ben definit –la democràcia cristiana–, però això no li era un impediment per a entendre's amb persones de signe ben diferent. Tot això va fer que es convertís, per exemple, en la figura idònia per a presidir el Pacte Nacional pel Dret a Decidir. I, evidentment, també anys abans, quan va presidir la primera institució del país, el Parlament de Catalunya.

I, precisament, un dels seus trets més distintius era el respecte i l'estima per les institucions del país sempre i en tot moment, perquè només així les pots servir de debò, perquè només així pots servir la teva nació.

Màxima dedicació, generositat i capacitat de diàleg i entesa, discreció més que protagonisme, respecte escrupolós a les institucions. Construir la nació, ganes de construir sense necessitat de retrets, sinó, al contrari, buscant la part bona de cadascú. Servir els ciutadans del país, a tothom. Això és el que volem de la política i dels polítics. Això és l'essència del que va representar el president Joan Rigol.

ANNA ERRA I SOLÀ, PRESIDENTA DEL PARLAMENT (2023- 2024)

El Senado: con prudencia y sin miedo

ESTE ARTÍCULO QUE HEMOS ESCRITO JUNTOS* quiere serenamente llamar la atención sobre un olvido: la reforma del Senado está paralizada. Si en 1987 la Cámara Alta votó unánimemente aquella moción de Ramón Trias Fargas en la que señalaba cómo el desarrollo autonómico exigía reformar el Senado, nos preguntamos: ¿acaso el estado descentralizado es hoy menos complejo que entonces o tiene menos problemas políticos de integración y de entendimiento como para que podamos aceptar sin preocupación la parálisis en la que se encuentra el Senado desde 1998?

No hemos puesto nuestras ideas en común por darnos la satisfacción de poner sobre el fondo oscuro de la actual situación, el recuerdo de aquella luz que había en el Senado cuando dirigíamos la institución hacia su reforma. Si hemos decidido escribir juntos sobre lo que está pasando es sencillamente porque pensamos que puede ser un ejemplo que sirva para aumentar el optimismo y la confianza sobre las posibilidades de llegar a un acuerdo que reactive el impulso reformista. Por lo tanto, no creemos que la presidenta Aguirre y quienes con ella dirigen hoy la Cámara Alta sean la causa de estos problemas. Creemos que el Gobierno ha congelado al Senado y su reforma porque es pesimista sobre su propia capacidad para promover el acuerdo que lo permita.

Por eso queremos exteriorizar el ejemplo de nuestras coincidencias. Un nacionalista catalán de convicciones democristianas puede llegar a conclusiones compartidas en estos asuntos con un socialista que ha confesado que se siente patriota español. Esto es posible porque ambos compartimos la profunda convicción de que hoy más que nunca es necesario que las instituciones parlamentarias funcionen, recordando un libro famoso, sin miedo a la libertad. Fue un error enorme hacer abortar la ponencia de la reforma constitucional del Senado en junio de 1998. En ella habíamos avanzado muy bien, colaborando todos, desde el PNV hasta el PP, y de pronto, el diálogo se vino abajo. El pretexto fue que los gobiernos autonómicos del PP enervaron todas las alarmas

* Joan Rigol, fue presidente de Unió Democràtica de Catalunya, vicepresidente del Senado y actualmente preside el Parlament de Catalunya. Juan José Laborda, portavoz del PSOE en el Senado, ha sido presidente de la Cámara Alta. (Así constaba en este artículo, que fue publicado en *El País* el 28 de noviembre de 2000.)

Soy el superviviente de aquel texto, escrito a dos manos con amistad, y aún con optimismo. Podría haber escrito de mis conversaciones inolvidables con Joan, y podría haber contado por qué no fue elegido presidente del Senado en 1996, contando, como contaba, con los votos de los senadores populares y socialistas, pero el texto que redactamos juntos en el año 2000 creo que sirve para entender su causa, pues fue el inicio de unas prácticas políticas que ignoraron el factor humano, y a partir de esa desgracia, la democracia y las instituciones representativas iniciaron su decadencia.

cuando dijeron, incluso convocando plenos en sus parlamentos, que Laborda y Rigol pretendían reconocer los hechos diferenciales discriminando a unas Comunidades frente a otras. Fue inútil reiterar que en aquella ponencia, aparte de que el PP tenía mayoría absoluta, todavía no se había hablado nada de cómo podría el Senado proteger los hechos diferenciales allí donde existieran, en tanto hechos constitucionalmente reconocidos. Lo que todavía nos duele intelectualmente es que ante un problema político difícil, alguien decida que la solución consista en que las Cámaras no lo debatan. Ambos respetamos mucho la virtud de la prudencia. Pero no la confundimos con el miedo. Un mes después de que aquello sucediese se firmó la Declaración de Barcelona y poco después la de Lizarra. Hemos reflexionado sobre esas fechas y advertimos que no todo es casualidad. Por eso sostenemos que el Senado debe volver a hablar de su reforma constitucional. Y el Gobierno debe asumir su obligación de liderazgo. Lo imprudente es inventarse miedos. Si esa hubiese sido la pauta durante la transición, hoy tendríamos una democracia imperfecta.

Coincidimos en contestar afirmativamente la pregunta que hacemos al comienzo de este escrito: pensamos que es un motivo para el optimismo que un nacionalista y un socialista estemos de acuerdo en que un estado compuesto como el nuestro necesita complementar con una Cámara territorial las relaciones bilaterales que los gobiernos tienen entre sí. O mejor dicho: que recordemos que en este punto existía un profundo acuerdo en la ponencia hasta que dejó de existir en 1998. Y había más coincidencias: debíamos reformar el Senado en congruencia con la Constitución. Había que respetar las funciones del Congreso para no poner en crisis el concepto de soberanía definido en ella. No era necesario modificar, para ello, el título que la Constitución dedica al Estado autonómico.

Las Comunidades Autónomas son mucho más que unas administraciones con las que hay que coordinar competencias. Son vértebras del Estado. Y por eso decimos que tanto error es no celebrar el debate autonómico en el Senado, como pretender que en él se discuta sólo de cooperación y coordinación.

De lo que deberíamos estar hablando es de una culminación de la obra constituyente, con la intención de alcanzar la perfección de aquel sueño cumplido: integrar en la reforma también a los que se abstuvieron en la votación constitucional. La mayoría absoluta no debiera ser el medio para alejar cualquier discusión incómoda con el pretexto de que todo está seguro, sino el elemento de seguridad para preparar un tiempo que no será siempre como hasta ahora. Y la pregunta que nos hicimos con Trias Fargas en 1987, cuando creamos la Comisión General en 1994, cuando la ponencia fracasó en 1998 y que nos volvemos a hacer ahora, parte de una reflexión en la que también coincidimos: es iluso suponer que las Comunidades Autónomas van a poder seguir participando en la política estatal como hasta ahora, sin estar presentes en las instituciones parlamentarias centrales, sólo a través de los cauces del sistema de partidos políticos. Si es así, las relaciones entre los partidos sucumbirán aún más a la espiral de la tensión.

Demasiadas veces, el debate político territorial es dañino para la tolerancia democrática porque ha sido expulsado de las instituciones parlamentarias. Es una paradoja absurda que el Senado sea una Cámara incluso cordial y que el debate autonómico que se haga fuera de sus muros sea tantas veces ofensivamente insufrible. La España que refundó la Constitución de 1978 está constituida por la compleja pluralidad institucional y cultural de sus nacionalidades y regiones. Para que el conjunto no pierda su cualidad integradora, creemos que debe mantenerse vivo el impulso reformista. Si el Gobierno no lo desdeña, volverá a confiar en que el acuerdo es posible y también necesario en estos tiempos de debates turbulentos.

JUAN JOSÉ LABORDA, PRESIDENT DEL SENAT (1989-1996)

«Este artículo que hemos escrito juntos quiere serenamente...», article publicat a *El País* el 28 de novembre de 2000.

Amic Joan Rigol

ELS COMPANYS DE L'ASSOCIACIÓ D'ANTICS DIPUTATS DEL PARLAMENT DE CATALUNYA han tingut l'encertada iniciativa de publicar un número de la revista en homenatge al president Joan Rigol. Els agraeixo sincerament que em permetin dedicar també els meus records i unes breus ratlles a l'amic Joan.

Vaig tenir l'honor de compartir durant quatre anys la Mesa del Parlament amb el president Rigol, quan jo hi ocupava el càrrec de vicepresident primer en nom del meu partit, el PSC. Molt abans, però, el 1980, vàrem coincidir i el vaig conèixer personalment quan fórem elegits diputats en la primera legislatura i ell fou nomenat conseller de Treball i posteriorment, el 1984, conseller de Cultura. Vàrem compartir, doncs, una intensa activitat parlamentària durant tots aquells anys d'illusió i emoció en la recuperació democràtica de les institucions d'autogovern de Catalunya. Això em va permetre establir-hi una relació personal que m'atreveixo a qualificar d'amistat i estimació.

Poc puc afegir a la descripció de la personalitat de Joan Rigol que no sigui ja sobradament conegut. El seu bon caràcter, la bonhomia, la cordialitat, l'elegància i el respecte als companys i companyes, i també als adversaris polítics, eren característiques del seu tarannà i el seu comportament de sobres conegudes per tots els membres de la cambra.

Des del començament de la seva presidència vaig tenir el privilegi de ser testimoni dels objectius que Rigol s'imposà en l'exercici del seu càrrec i dels quals em va fer partícip en les converses matinals que teníem diàriament al seu despatx.

Destacaré, d'entre aquells reptes, els que em semblen mes rellevants i que el president Rigol expressava amb insistència i fins i tot amb vehemència: s'havia de treballar pel prestigi i el reconeixement de les institucions d'autogovern de Catalunya; calia dotar el Parlament d'un cos de lletrats de reconegut prestigi acadèmic i professional; i era necessari establir un marc de diàleg i relacions cordials entre el conjunt de les forces parlamentàries (a propòsit d'això, vull recordar que el president Rigol sentia una enorme satisfacció pel clima d'amistat en què se celebraven els dinars de Nadal amb tots els presidents del grups parlamentaris).

Finalment, també, calia impulsar el reconeixement i la participació del Parlament de Catalunya en les organitzacions parlamentàries d'arreu de l'Estat, de la Unió Europea i internacionals. Posteriorment, amb la incorporació de la CALRE, la presidència de les següents legislatures va aprofundir de manera molt important en aquest reconeixement i aquesta participació.

Durant tots aquests anys, i un cop acabades les nostres responsabilitats parlamentàries i institucionals i per damunt de les nostres diferències polítiques, he mantingut un estret contacte amb en Joan.

No voldria acabar aquestes ratlles sense repetir que ha estat un privilegi per a mi compartir aquests anys d'amistat i treball amb el president i amic Joan Rigol.

HIGINI CLOTAS I CIERCO, VICEPRESIDENT DE LA MESA DEL PARLAMENT
(1999-2003)

Record de Joan Rigol

EN EL MOMENT que vaig conèixer la pèrdua del president Joan Rigol, la memòria em va portar als anys compartits durant la sisena legislatura del Parlament, quan vaig tenir l'honor de ser vicepresidenta de la Mesa durant la seva presidència, del 1999 al 2003.

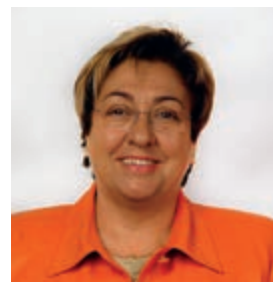
Recordo uns anys molt bons, de molt de treball, esforç i rigor. El món es mirava Catalunya i ens tenia com a referent. Uns anys en què el respecte pel rival polític era sincer i no cortesia. La ideologia no era una esquadra insalvable ni dividia la societat. Va ser una etapa on sabíem trobar consensos.

Pocs polítics casen tan bé amb el tractament de *Molt Honorable* com el president Rigol, ja que sempre anteposava la persona a la política. Potser per això en tinc un record tan entranyable.

No hi havia frontera entre la seva manera de fer política i la seva manera d'entendre la vida. No hi havia problema, per petit que fos, que no abordés amb respecte i visió àmplia.

Eren, senzillament, una conducta, uns valors i una educació propis d'altres temps. Una persona amb qui, a pesar de les discrepàncies, podria haver seguit dialogant i aprenent.

Perquè Rigol va ser, en totes les seves etapes, sobretot, diàleg. Diàleg per a comprendre l'altre, en el seu sentit més filosòfic i cristià. Diàleg, sobretot per

a enderrocar barreres i obrir consensos, sense que importessin les conseqüències. Molts el recordaran per l'èxit d'haver aconseguit asseure patronal i sindicats per a alleugerar junts els efectes de la crisi del moment, i també pel pacte d'intel·lectuals pel foment de la cultura catalana, incompatible amb la febre nacionalista radical que començava a envair-nos silenciosament.

Sempre recordaré com una de les fites del president Rigol la gran modernització que es va fer de les infraestructures al Parlament. Joan Rigol va emprendre la tasca de modernitzar el Parlament perquè fos reconegut fora de Catalunya. Era la seva nova casa i volia mostrar-la al món com a institució avantguardista, moderna, a l'altura de la seva talla política i del segle que començava. Tot un gran repte, i ho va aconseguir.

Recordo també que, a petició de diferents diputades que tenien nadons, Joan Rigol va accedir a facilitar una sala per a la lactància. Pot semblar una anècdota, però era l'any 2000 i el Congrés dels Diputats no va inaugurar la seva fins el 8 de març de 2022.

Tot i que al cap d'uns anys, i posteriorment a la nostra etapa al Parlament, no compartíem la mateixa visió del futur per a Catalunya, el llegat del president Rigol serà sempre un lloc al qual tornar i del qual podem aprendre els valors de la tolerància i la integritat, dues virtuts molt escasses en els dies de polarització que vivim avui.

Em quedo amb la bona amistat i les converses constructives que vàrem tenir durant aquells anys: l'admiració per la seva voluntat de construir ponts i no murs, l'altura intel·lectual, la intel·ligència, la seva fe lligada inseparablement a la política, i la seva qualitat humana.

Va ser un honor compartir la Mesa amb el Molt Honorable President Joan Rigol. El seu record romandrà sempre viu.

DOLORS MONTSERRAT CULLERÉ, VICEPRESIDENTA DE LA MESA
DEL PARLAMENT (1999-2003)

Joan Rigol i les obres de construcció de la Sagrada Família

L'ANY 2005 vàrem rebre amb satisfacció el fet que el cardenal Lluís Martínez Sistach nomenés Joan Rigol president delegat de la Junta Constructora del Temple Expiatori de la Sagrada Família. En coneixíem, és clar, la brillant trajectòria política i pensàvem que era un president adient per a aquell moment de la història del temple.

Com a president delegat va saber conduir el temple de la Sagrada Família cap a la seva eclosió internacional, no només per la façana del Naixement (i de la Passió), sinó també pel lluminós i arborescent espai litúrgic interior, dedicat el dia 7 de novembre de 2010 amb la missa presidida pel papa Benet XVI i extraordinàriament retransmesa per televisió. Arreu del món descobriren meravellats les naus del temple, construïdes sota la direcció de l'arquitecte Jordi Bonet seguint el projecte de Gaudí, expressat en maquetes, explicacions i dibuixos.

Rigol va percebre, promoure i assumir la importància de la basílica de la Sagrada Família per a l'Església com a espai d'evangelització i de celebració eucarística, d'expressió de pau i germanor universal, i alhora com a edifici d'alta cultura a la ciutat de Barcelona, capital de Catalunya, sempre conscient del seu paper institucional al capdavant de la Junta Constructora. D'altra banda, el que significava la Sagrada Família expressava molts d'aquells valors en què ell sempre havia cregut i pels quals havia lluitat, emmarcats en la fe i la cultura i en la catalanitat.

Recordo la seva conversa i mirada properes, com animava i impulsava a anar més enllà, sempre atent i cordial. I com la seva vasta cultura, reflectida, per exemple, en la seva tesi sobre Maritain i la dignitat de la persona, acompanyava un capteniment humà, pròxim i amable envers els altres i l'estima de les seves arrels a Torrelles de Llobregat. A la Sagrada Família sovint reaccionava amb una sincera joia i admiració davant un nou espai lliure de bastides o davant un nou element litúrgic o una nova creació artística.

JORDI FAULÍ I OLLER, ARQUITECTE DIRECTOR DE LA BASÍLICA
DE LA SAGRADA FAMÍLIA

Joan Rigol, un home d'entesa, consens i diàleg

COM A PRESIDENT DELEGAT DE LA JUNTA CONSTRUCTORA DEL TEMPLE EXPIATORI DE LA SAGRADA FAMÍLIA, voldria destacar la figura de Joan Rigol, que fou no només un gran home públic, sinó també una personalitat que va deixar una empremta profunda en la història del nostre país i, especialment, en aquesta institució que tant estimem.

Rigol va destacar per ser un home d'entesa, consens i diàleg. La seva capacitat d'escoltar i unir persones de diverses sensibilitats fou un dels seus trets més característics. Va treballar incansablement per trobar punts d'encontre, tant en la vida política com en la religiosa, i es va convertir en un referent de convivència i respecte. La seva figura recorda, més que mai, la importància del diàleg com a camí cap a la construcció d'un futur millor.

També cal recordar Rigol com un home que va saber promoure els valors religiosos amb profunditat i convicció. La seva fe no només es reflectia en les seves paraules, sinó també en les seves accions. A través de la seva tasca al capdavant de la Junta Constructora no podem oblidar un dels moments més destacats del seu mandat: la consagració de la basílica de la Sagrada Família per part del papa Benet XVI l'any 2010. Va ser una fita no només per a la Sagrada Família, sinó també per a tot Catalunya, que va enfortir el paper del temple com a símbol de fe i d'identitat espiritual.

El seu compromís, la seva entrega i la seva figura quedaran sempre lligats a la història de la Sagrada Família.

ESTEVE CAMPS I SALA, PRESIDENT DE LA JUNTA CONSTRUCTORA DEL TEMPLE EXPIATORI DE LA SAGRADA FAMÍLIA

Joan Rigol i el Patronat de la Muntanya de Montserrat

LA PRESIDÈNCIA DE LA COMISSIÓ EXECUTIVA DEL PATRONAT durant mes d'onze anys per part de Joan Rigol ofereix moltes lliçons valuoses, especialment pel que fa a la seva manera de gestionar un espai tan complex i ple de significats culturals, religiosos i socials com Montserrat.

Podem destacar d'ell, qualitats com el diàleg i el consens. Des del principi, Rigol va demostrar ser un home de diàleg. Això és fonamental en qualsevol entorn on hi hagi múltiples interessos i punts de vista. Montserrat, com un espai simbòlic tan important per a Catalunya i per als seus visitants, necessita una persona que sàpiga escoltar i mediar entre les diferents veus.

El seu enfocament a trobar punts d'acord abans de començar les reunions de la Comissió Executiva demostra que valorava més les solucions que els debats interminables. Joan Rigol era partidari de la col·laboració i el respecte.

La manera d'abordar els temes fora de context durant les reunions, convidant amb educació els representants a tancar el tema, reflecteix una combinació perfecta de fermesa i cortesia. Sabia mantenir el focus sense ser abrupte ni intransigent. La seva educació i el seu respecte cap als altres membres del Patronat eren, sens dubte, factors clau per a mantenir l'harmonia en les reunions.

La seva filosofia sobre les reunions, que no haurien de durar més d'una hora, reflecteix el seu valor pel temps i per l'eficiència. Sabia que les reunions llargues sovint poden conduir a la dispersió, i preferia una gestió directa, enfocada a resoldre problemes de manera concisa. Aquesta capacitat d'evitar la pèrdua de temps en discussions innecessàries és clau en qualsevol organitza-

ció, però és especialment notable en un lloc com Montserrat, on la gestió té implicacions patrimonials, culturals, socials o econòmiques.

Que la manera de dirigir les reunions de Joan Rigol hagi perdurat fins avui en dia és un testimoni clar de l'eficàcia del seu estil. Va establir una norma de treball eficient i respectuosa que ha deixat una empremta duradora en la Comissió Executiva del Patronat. La seva capacitat per a simplificar processos i mantenir un ambient de respecte i cooperació segueix enviant un referent a les generacions futures líders d'aquesta institució.

VICENÇ PEDRET I CLEMENTE, PRESIDENT DE LA COMISSIÓ EXECUTIVA
DEL PATRONAT DE LA MUNTANYA DE MONTSERRAT

Un itinerari: servir i estimar

LA CONEIXENÇA D'EN JOAN venia de lluny. M'hi apropiaré des de la descripció de tres moments, en àmbits diversos, representatius, però, de molts d'altres de semblants.

Són tres quarts de sis, entro a la sala blava de l'Institut Químic de Sarrià, tenim reunió del patronat a les sis. En Joan Rigol ja ha arribat, puntual com sempre, amb el somriure natural i habitual. Ens saludem amb la cordialitat que li és característica. Estem contents de retrobar-nos. No ens ho diem, però tots dos ho sabem. Cada dos mesos es repeteix el ritual des que hem tornat a coincidir en una activitat comuna, com a membres del patronat d'aquesta centenària institució universitària d'iniciativa social. Les seves intervencions són escoltades amb atenció pel bagatge personal, pel coneixement de les qüestions tractades, per la delicadesa emprada, pel to fraternal.

Una colla d'anys abans, ell era conseller de Treball, jo un recent nomenat director general de Joventut. Em va rebre en un despatx del Saló Sant Jordi del Palau de la Generalitat. Tractàrem un afer que d'alguna manera ens era comú. El Govern de Madrid havia traspasat a Treball un alberg de l'antiga «Educación y Descanso», situat a la vall de Núria. Ell pensava que era més propi que la responsabilitat de gestionar-lo recaigués en la Direcció General de Joventut. M'ho proposà, ho estudiàrem i ponderàrem, i passats dos o tres anys, després de recuperar l'edifici, que, havent estat afectat per un incendi, estava molt depauperat, sent conseller de Treball una altra persona entranyable, Oriol Badia, s'integrà en la Xarxa d'Albergs de Joventut. L'ofertament d'en Joan, en aquell moment, va ser generós, però guiat pel sentit comú i el desig assenyat d'oferir un servei a l'associacionisme juvenil i als joves en general.

Tornem a coincidir en la preparació de la visita del papa Benet XVI a Barcelona per a consagrar la basílica de la Sagrada Família. En Joan presideix, per delegació del cardenal Lluís Martínez Sistach, arquebisbe de Barcelona, la Junta Constructora del Temple. Jo coordino la visita. En tot moment i circumstància facilita i afavoreix la relació amb les persones que gestionen la construcció del temple expiatori, la complexitat d'acomboiar la munió de visitants que diàriament s'hi apropen, l'activitat pastoral que desenvolupa la parròquia i, alhora, la preparació de l'esdeveniment de la consagració. El seu bon fer i la seva capacitat de diàleg van evitar entrebancs i dificultats i van fer evident altra vegada una manera de ser i fer.

Són tres moments en àmbits diversos de gestió acadèmica, política i eclesial. De ben segur que se'n podrien descriure d'altres. Sempre, però, el mateix rerefons vital. Una educació i un tracte exquisits sense ser empa-

llegós. Una atenció a la conversa i a la persona interlocutora. Una preocupació per trobar la millor solució, que apropés els interlocutors i que contribuís al bé comú des del diàleg en situacions favorables, poc favorables o conflictives.

En Joan ens ha deixat el testimoni d'una manera de viure amb rerefons, amb sentit, amb consideració, amb estimació a les persones i amb esperit de servei als altres i al comú. Disposat a escoltar, a donar un cop de mà a qui ho necessita, des d'unes conviccions fermes, meditades, pregades i assumides. Servir i estimar. Un rerefons, el d'en Joan, arrelat a l'evangel·li, al dir i al fer de Jesús.

ENRIC PUIG JOFRA, SJ

Joan Rigol, un home i un cristià bo i compromès

FOU UN HOME BO, cristià de soca-rel, sempre al servei del seu país i de l'Església catòlica. El coneixement mutu i l'amistat ens venen de molt lluny. El vaig tenir com a alumne en el darrer any dels estudis al Seminari de Barcelona, l'any 1966, i anys més tard ens vam retrobar i vam col·laborar en moltes ocasions.

Com a actiu cristià va formar part de moltes fundacions i institucions, com ara el Patronat de Montserrat, Càritas Diocesana de Barcelona, la Fundació Abat Cassià, etc. Un cop acabada la seva etapa institucional política, es va doctorar en filosofia i teologia a la Facultat de Teologia de Catalunya amb treballs sobre els seus estimats Maritain, Mounier i Marcel (*Dignitat de la persona. Fonament teològic en la filosofia política de Jacques Maritain* i *Amor més enllà de la mort en l'obra filosòfica de Gabriel Marcel*). Vam col·laborar especialment amb la Fundació Joan Maragall, de la qual va ser patró durant disset anys. També vam treballar activament durant dos anys en l'exposició «Gaudí al Vaticà», al Braç de Carlemany de la plaça de Sant Pere, on es va fer palesa l'aportació catalana a la cultura religiosa.

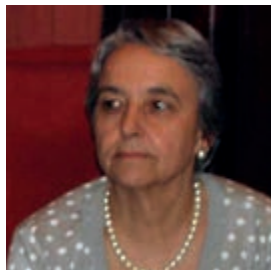
Com a cristià convençut i militant, sobre la base del gran canvi que va suposar el Concili Vaticà II, es va preocupar activament de les relacions entre cultura i cristianisme, els drets i els deures humans, i el progrés econòmic i social dels pobles. Li preocupava especialment la inculturació de la fe cristiana en la cultura catalana i universal i la política com a servei a tota la societat, amb una mentalitat i una dedicació àmplies, fonamentades en la doctrina social de l'Església. Estimava, estimava molt, i per això es va convertir en un magnífic medador entre tarannàs diversos i entre partits polítics. Sempre intentava aplicar els valors i l'ensenyament de l'evangeli. Explicava que, quan va ser elegit president del Parlament de Catalunya, va agafar el cotxe i va anar a Montserrat per pregar i rumiar com havia de ser el president de tots. No sé si en queda cap com ell.

ANTONI MATABOSCH I SOLER, PRESIDENT DE LA FUNDACIÓ JOAN MARAGALL

Semblança de Joan Rigol

POLÍTIC CATALANISTA, democristià de llarga trajectòria política, compromès amb Catalunya, Joan Rigol va néixer a Torrelles de Llobregat el 4 d'abril de 1943.

Durant la seva joventut va exercir de sacerdot un temps, després va contraure matrimoni amb Isabel Roset, amb qui va tenir una filla, Anna, i tres nets. Després d'enviudar va contraure de nou matrimoni, amb Margarida Álvarez.

Es va doctorar en teologia per la Facultat de Teologia de Catalunya (2008), amb especialització en Jacques Maritain, i en filosofia per la Facultat de Filosofia de la Universitat de Barcelona, amb especialització en Gabriel Marcel. També es va titular amb el màster en administració i direcció d'empreses d'ESADE.

L'activitat política i institucional de Rigol és àmplia i abasta tant càrrecs orgànics de partit com càrrecs institucionals i de representació. Concretament, va estar afiliat a Unió Democràtica de Catalunya (UDC) (1976-2015); i va ser president d'UDC (1987-2000); fundador de Demòcrates de Catalunya, juntament amb Antoni Castellà i Núria de Gispert (2015); secretari general de Pimec (1977-1980); conseller de Treball (1980-1984) en el primer Govern autonòmic de Jordi Pujol; conseller de Cultura (1984-1985); promotor del Pacte Cultural (1984); diputat al Congrés dels Diputats (1979-1981); vicepresident del Senat

(1996-1999); diputat del Parlament de Catalunya de la III, IV, V i VI legislatures (1998-2003); president del Parlament de Catalunya (1999-2003), i president del Pacte Nacional pel Dret a Decidir.

L'activitat cívica de Rigol es va centrar en presidències de patronats vinculats a l'Església i la participació en fundacions culturals, artístiques i de recerca. Així, va ser president del Patronat de la Sagrada Família (2005-2011); president del Patronat de la Muntanya de Montserrat (2005-2011); membre de Càritas, de la Fundació Olof Palme, de la Fundació Joan Maragall, d'Òmnium Cultural, de l'Institut d'Humanitats, de la Fundació Gran Teatre del Liceu i de

l'Institut Espanyol d'Analistes d'Inversions, i també president de l'Associació d'Antics Diputats del Parlament de Catalunya (2007-2016).

El seu pensament sociopolític i humanístic el va vehicular per mitjà de les obres següents:

- *Crisi i país* (1984)
- *Poble i consciència nacional* (1986)
- *Propostes i reflexions per al catalanisme polític* (1989)
- *Política i comunitat: el meu nacionalisme* (1996)
- *Camins de diàleg* (2003)
- *Paraules del president Joan Rigol* (2004)
- *Compromís polític i sentit cristià* (2005)
- *Dignitat de la persona. Fonament teològic en la filosofia política de Jacques Maritain* (2008)
- *Política, les meves conviccions* (2010)
- *Amor més enllà de la mort en l'obra filosòfica de Gabriel Marcel* (2013)
- *Sobre la Mort i l'Amor* (2015)
- *Restaurar la política* (2018)

Va pronunciar moltes conferències per tot el territori sempre que se li va demanar i no va escatimar mai la seva presència on era requerit. Amb senzillesa s'adaptava a l'entorn i exercia el seu mestratge sense fer gaire soroll. Es feia escoltar.

La seva trajectòria li va valer ser guardonat amb la Creu de Sant Jordi el 2019.

Va morir el 7 de maig de 2024, després de vuitanta-un anys d'una vida activa i plena. Va promoure sempre una política de consens i no se li coneixen enemics.

ROSA MARTÍ I CONILL

Dibuix dedicat a Joan Rigol

1. Quatre cercles: el món, Catalunya, ell, el cristianisme.
2. El del món és ple de vida (les espirals) i tota mena de colors.
3. El de Catalunya conté, en lletres allargassades, els noms del que ha estat i el nom dels llibres que ha escrit. Costa molt de llegir, però forma part del «decorat». Hi ha també les quatre barres i una comunicació directa del seu cap amb la divinitat, l'esperit, el cristianisme.
4. Les espirals són arreu i de quatre colors diferents: el blau, celestial; el vermell, l'amor; el verd, l'esperança; el negre, el morir. Un dia no hi serem. El daurat, el diví és per a ell quelcom orientador, vital, absolutament imprescindible.
5. Més enllà del món hi ha elements insinuats de vida.
6. En Joan Rigol hi és insinuat, no retratat. Per a mi és l'home de les tres virtuts: humanisme, cristianisme, democràcia. Totes tres en el seu sentit més profund.

JOAN DESCALS

Un llegat de valors socials

L'ANY 1993 JOAN RIGOL era conseller de Treball del president Pujol i, essent fill de Torrelles de Llobregat, un grup de professionals de la salut mental de Sant Boi va acostar-s'hi per demanar-li consell de com ences-
tar un projecte d'ocupació laboral per a persones amb fragilitats mentals del Baix Llobregat. Ens va adreçar al pare abat emèrit de Montserrat, Cassià Maria Just, que donava acollida a tothom, sobretot en els moments difícils dels anys 60 i 70. Va ser així com va iniciar-se el projecte d'inserció laboral de la Fundació Cassià Just.

El pare abat Cassià, abans de deixar-nos, sàviament, va retornar a Joan Rigol el testimoni de presidir la fundació. Fou quan encetà el seu mandat del 2008 fins al 2016, quan va impulsar una política social i laboral efectiva i de resultats, tant en la contractació de nous treballadors com en el seu acompanyament i creixement laboral i de vida.

De Joan Rigol vàrem aprendre dos fets diferencials. El primer, que era possible posar en pràctica un escenari, inicialment complex, de generació d'oportunitats laborals per a aquells col·lectius de persones més febles, i obtenir en igualtat de condicions que la resta la mateixa eficàcia i racionalitat econòmica que qualsevol altra organització de treball tradicional, fomentant la no dependència. La segona, conseqüència d'aquesta primera (ell sempre ho anteposava), la creació d'un valor social, que donava resposta a una problemàtica social molt definida: promoure la inclusió social mitjançant l'accés al mercat laboral, i per tant generar un espai de vida.

La consolidació d'aquells anys va deixar el llegat de Joan Rigol en el present i el futur de la nostra organització social i solidària Cuina Justa: el compromís d'acompanyar les persones en la construcció d'una identitat de treballador i de ciutadà en la millora de la justícia i la pau social. Aquest va ser el seu propòsit, aquesta ha estat la seva petjada.

Gràcies, Joan, sempre amb nosaltres.

ÀLEX PUJOL BATISTA, DIRECTOR GENERAL DE CUINA JUSTA

«Un llegat de valors socials», article publicat a *La Vanguardia* el 8 de maig de 2024.

Rigol i la societat civil

LA MAJORIA DELS OBITUARIS de Joan Rigol han parlat del seu tarannà dialogant i la seva inclinació pel pacte com a instrument per a la construcció de consensos. Però s'han tendit a passar per alt altres característiques de la seva manera de fer política, com la fe en el poder performatiu del llenguatge o l'aposta per posar en escena la inserció del pensament en l'acció governamental a través de la creació de plataformes d'intel·lectuals vinculades a l'administració.

Rigol feia política com si cregués que la realitat social es produeix a través del discurs que pretén descriure-la i com si, per tant, n'hi hagués prou amb canviar les paraules i, amb elles, les percepcions i les representacions per canviar la realitat. I, en sintonia amb aquesta creença, es va convertir en un dels polítics que, com ell mateix recordava en una entrevista del 1985, més va contribuir a divulgar en el vocabulari polític el concepte de societat civil, tan característic de la banda sonora de la política vuitantera. Aquest concepte, un clàssic de la filosofia política moderna, acabava de reviscolar amb l'anomenada *segona esquerra* francesa, que promovia una tercera via no equidistant entre el neoliberalisme, partidari de reduir l'Estat a la seva mínima expressió, i el que descrivia com el tradicional estatisme del socialisme. Segons aquesta *segona esquerra*, calia replantejar, desestatitzant-les, les polítiques socials de l'Estat de benestar. Com que era polèmicament oposable a la d'Estat, la noció de societat civil interpretava un paper protagonista en la persuasió a favor d'aquesta proposta. I, com que es podia articular amb el foment dels concerts de l'administració pública amb determinats prestadors de serveis de titularitat privada, també tenia altres utilitats, que el món democratacristià, en què habitava Rigol, va saber valorar. Però durant l'arrencada del pujolisme, la seva empresa performativa no es va limitar a la importació de productes francesos. Una de les principals aportacions va tenir a veure amb la transformació d'aquests productes per aplicar-los al que Jordi Pujol, en la presentació del llibre *Crisi i país* (1984), de qui aleshores era el seu conseller de Treball, va anomenar la "renovació de l'arsenal ideològic" del nacionalisme. L'estranya imatge de Catalunya com una societat civil sense Estat, però amb un flamant poder polític (el de la Generalitat) suposadament no estatal i pensable com una extensió i un instrument de la societat civil de què sorgia va ser una idea molt comprada durant aquells anys i va obrir un marc mental que després ha estat molt transitat. I, encara que avui gairebé ningú no ho recordi, va ser fabricada per la primera de les plataformes d'intel·lectuals creades per Rigol, el Patronat d'Investigacions Socials, l'aleshores famós PIS, que, per a comercialitzar-la captant nous públics, va patrocinar un llibre d'assaig tan curiós com la *Catalunya ciutat* (també del 1984), d'Eugenio Trias.

JOSEP MARIA RUIZ SIMON

«Rigol i la societat civil», article publicat a *La Vanguardia* el 14 de maig de 2024.

Joan Rigol, president del Parlament de Catalunya entre el 1999 i el 2003

Històric militant d'Unió Democràtica (UDC) que, arran del procés d'independència, va abandonar el partit per participar en la fundació de Demòcrates de Catalunya

L'EXPREIDENT DEL PARLAMENT Joan Rigol i Roig va morir ahir, a l'edat de 81 anys, segons va confirmar l'Agència Catalana de Notícies (ACN). Era nascut a Torrelles de Llobregat i va doctorar-se en filosofia i teologia. El 1976 va afiliar-se a Unió Democràtica de Catalunya (UDC), partit del qual va ser el president entre el 1987 i el 2000. Va ser diputat al Congrés espanyol (1980) i al Senat (1993-1999). A Catalunya va ser conseller de Treball en el primer govern de Jordi Pujol (1980-1984) i conseller de Cultura durant un any en la legislatura següent (1984- 1985). També va ocupar un escó al Parlament des del 1988 fins al 2003, i va ser-ne el president entre el 1999 i el 2003.

L'any 2015, en ple procés d'independència i després d'haver-se celebrat la consulta del 9-N, Unió es va fracturar en dos i la direcció va trencar els vincles amb Convergència. Rigol va abandonar el partit i va participar en la fundació de Demòcrates de Catalunya, on actualment encara militava. Va presidir el Pacte Nacional pel Dret a Decidir i a les eleccions imposades pel govern espanyol el 21 de desembre del 2017 va anar a les llistes de Junts. L'actual presidenta del Parlament, Anna Erra, l'ha definit com un "humanista, patriota, catalanista i home de consens amb un alt sentit institucional", "lluitador per la nació i per les llibertats democràtiques".

Era un home de profundes arrels cristianes que socialment va voler comprometre's amb la vida ciutadana. Va ser membre actiu de diferents entitats de caràcter cultural com ara la Fundació del Gran Teatre del Liceu, la del Teatre Lliure, la Fundació Internacional Olof Palme o la de Joan Maragall.

A més, també va ser president del Patronat de la Sagrada Família i del Patronat de la Muntanya de Montserrat. El seu pensament sociopolític el va plasmar en diverses obres publicades al llarg de la seva vida, l'última, l'any 2018: *Restaurar la política*. L'abril del 2019 va ser guardonat amb la Creu de Sant Jordi per la seva destacada trajectòria política, en especial com a onzè president del Parlament de Catalunya.

ARNAU BOIX TORNIS

«Joan Rigol, president del Parlament de Catalunya entre el 1999 i el 2003», article publicat a *El Punt Avui* el 8 de maig de 2024.

La lliçó de Joan Rigol

LA IDEA era dedicar aquestes línies a la vergonya, a vegades aliena i a vegades pròpia, que fan tantes coses que s'han vist i es veuen camí de les eleccions de diumenge. De la genuflexió d'Illa davant el numeret de Pedro Sánchez, al papanatisme del PP besant els peus de Díaz Ayuso a la plaça Artós de Barcelona, passant per la falta de sentit d'estat dels partits independentistes, el debat en castellà de La Sexta, l'emblema colonial de Dolors Montserrat en la campanya d'Alejandro Fernández, la invisibilització de propostes regeneradores de la política com Alhora, debats de candidats sense un dels principals, perquè continua exiliat, o el discurs d'odi de Carrizosa i tots els Ciudadanos... però val molt més la pena i és més agraït anar-se'n als antípodes i recordar en aquestes línies Joan Rigol, mort aquesta setmana als 81 anys. Recordar-lo no pas per ser l'onzè president del Parlament de Catalunya (que també), sinó per ser un demòcrata, un patriota i un polític honest, vocacional i conseqüent, que reflecteix perfectament l'evolució de Catalunya en aquest moment de la seva història. Va entrar al Congrés dels Diputats un any abans que ho fes Tejero, era admirador confès de la Transició, creia en l'encaix de Catalunya a l'Estat espanyol i hi va treballar activament des de la vicepresidència del Senat, però en va sortir 18 anys després defraudat i conscient que la naturalesa d'Espanya estava per sobre del diàleg i la Constitució, que l'encaix era una via morta i el pacte constitucional, un frau. No era revolucionari, ni separatista, però l'experiència és un grau, i la seva el va portar de forma natural a l'independentisme, com a centenars de milers de catalans. I d'això mateix van les eleccions d'aquest diumenge. No pas de Pedro Sánchez, Begoña Gómez i el fang de la política espanyola. Sinó de si Catalunya ha de continuar impotent, espremuda i maltractada per interessos i clavegueres alienes, perseguint un encaix inexistent o, ans al contrari, tria l'autoestima, la reconstrucció nacional i l'empoderament per perseguir la prosperitat de la seva gent i les seves legítimes aspiracions.

TONI BROSA

«La lliçó de Joan Rigol», article publicat a *El Punt Avui* el 10 de maig de 2024.

Mor l'expresident del Parlament Joan Rigol als 81 anys

Va ser conseller de Treball i de Cultura en els primers governs de Pujol

LA POLÍTICA CATALANA està de dol. L'expresident del Parlament Joan Rigol va morir ahir als 81 anys i la notícia va generar ràpidament una onada de missatges en record d'una persona que havia dedicat la seva vida a les institucions, des d'on va destacar per la capacitat de generar diàleg i bastir ponts entre ideologies.

Amb una dilatada trajectòria de quatre dècades a Unió, partit que va presidir durant 13 anys i que el va convertir també en conseller dels primers governs de Jordi Pujol, el 2015 va deixar la formació democristiana pel trencament de la coalició amb Convergència, i des de llavors era membre de Demòcrates de Catalunya. Ja el 2013, però, havia assumit la coordinació del Pacte Nacional pel Dret a Decidir, que va treballar per teixir consensos abans de la consulta del 9-N, i posteriorment va tancar les llistes de Junts pel Sí (2015) i Junts per Catalunya (2017).

Nascut a Torrelles de Llobregat (Baix Llobregat) el 1943, doctor en teologia i filosofia i sacerdot en els seus orígens, Rigol va iniciar el seu pas per les institucions al Congrés, on va ser diputat entre el 1978 i el 1980, just abans de ser nomenat conseller de Treball (1980-1984). La següent legislatura es va posar fugaçment al capdavant de Cultura (1984-1985) i no seria fins al 1988 que es convertiria en diputat al Parlament, escó que combinaria amb el de senador –a la cambra alta espanyola va arribar a ser vicepresident– entre el 1993 i el 1999. Aquell any va ser finalment escollit president del Parlament, càrrec que mantindria fins al 2003. Guardonat el 2019 amb la Creu de Sant Jordi per la seva trajectòria política, a l'inici de la seva carrera va combinar la militància amb la secretaria general de la patronal Pimec (1977-1980). Un cop va dir adéu a les institucions va ocupar primer la presidència delegada del patronat de la Sagrada Família (2005-2011) i, després, la de la comissió executiva del patronat de la Muntanya de Montserrat. La notícia de la seva mort va generar ràpidament mostres de condol des de diferents punts en la política catalana, començant per la de l'exlíder d'Unió Ramon Espadaler. “Ens ha deixat Joan Rigol i Roig, polític catalanista i democristià de llarga trajectòria política”, va escriure en un missatge a X. En declaracions a Catalunya Ràdio, la també expresidenta del Parlament Núria de Gispert (UDC) va reivindicar la capacitat de Rigol de “fer seure a la mateixa taula” polítics de diferents ideologies, mentre que l'expresident Artur Mas en va lloar la tasca en defensa del dret a decidir i va afirmar que falten polítics com ell a Catalunya.

“Hem perdut un gran defensor de Catalunya i de les institucions, i constructor de punts de trobada entre diferents”, va piular el president del Govern i candidat d'ERC, Pere Aragonès, a la vegada que el líder i candidat de Junts, l'expresident Carles Puigdemont, es va confessar colpit per la mort de Rigol: “L'hem sentit sempre al nostre costat, i l'he vist lluitar infatigablement per una Catalunya lliure i justa”. “Lamento la mort de Joan Rigol i Roig, expresident del Parlament i un home compromès amb Catalunya i les seves institucions”, va escriure també a X el candidat del PSC, Salvador Illa.

Aposta pel sobiranisme

Membre de l'anomenat sector sobiranista d'Unió, va justificar la seva marxa del partit: “Per ajudar que Catalunya pugui tenir la llibertat a què em sembla que molta gent aspira”. En els últims anys, de fet, s'havia bolcat en les iniciatives de solidaritat amb els represaliats del Procés. Al costat de De Gispert i del també expresident de la cambra catalana Ernest Benach, per exemple, es va encarregar d'auditar la caixa de solidaritat que el maig del 2017 van impulsar l'ANC i Òmnium per cobrir multes dels condemnats pel Procés. En aquell moment s'havia compromès a defensar Catalunya “fins al final, fins a la plena sobirania”: “Al govern espanyol li hauria de fer vergonya voler interrompre la voluntat d'un poble que cada any sortim al carrer”, va dir.

MARC TORO

«Mor l'expresident del Parlament Joan Rigol als 81 anys», article publicat a l'Ara el 8 de maig de 2024.

El necessari pacte cultural (1984)

EL CONSELLER DE CULTURA, Joan Rigol, ha aprofitat l'oportunitat de la tradicional conferència sobre Jaume Balmes per a plantejar un veritable programa d'actuació, així com la decidida oferta de l'actual govern del president Pujol per a aconseguir un veritable pacte de reconstrucció nacional. En expressió gràfica del conseller, un poble sense Estat i sense Constitució troba en la cultura el seu element constituent. Les característiques bàsiques del pacte tenen un natural punt de partida: un nacionalisme obert i ben entès, que sigui capaç d'abraçar totes les ideologies i opcions polítiques que representen els partits. La societat catalana, ningú no ho dubta, és una societat molt més rica ideològicament que allò que els partits poden representar. Per això mateix el nacionalisme no pot ser patrimoni exclusiu de cap força, sinó element catalitzador de les múltiples i variades formes del pensament social a Catalunya. Juntament amb aquesta visió oberta del nacionalisme, defensada pel conseller Rigol, el pacte cultural passa necessàriament per una obertura ideològica. Parafrasejant Torras i Bages, Joan Rigol –profund coneixedor del pensament cristià català– ha resumit el seu pensament en una expressió que, sens dubte, farà fortuna, per bé que sigui només popular: “Catalunya serà plural o no serà”. Certament el Principat ha estat sempre bressol de diverses cultures, i la cultura catalana, en si mateixa, no és sinó una barreja de diverses civilitza-

cions que han anat conformant el món cultural català. A les acaballes del segle xx que ens ha tocat viure, aquesta societat catalana es mostra, com sempre, oberta a diverses concepcions culturals, però de manera molt especial a la castellana. No fer-ho fora d'irresponsables. Això sí, fent aquest apropament des del reconeixement que la situació de la llengua i cultura catalanes no és la situació ideal i sense falsos cofoismes pseudo-intellectuals. Només des d'aquest reconeixement, la cultura catalana es pot projectar amb facilitat fins al món cultural europeu a què secularment hem estat lligats i que constitueix la nostra natural via de projecció internacional. Finalment, el pacte cultural proposat pel conseller Joan Rigol vol fugir decididament del dirigisme. La societat civil catalana, per aquesta mateixa raó del seu pluralisme i la seva vitalitat, no suporta que l'Administració actuï de manera tutelar, sinó com a element dinamitzador, que es limita a dir unes prioritats i ajuda el natural desenvolupament del món cultural. Un món cultural arrelat directament al poble, que no necessita intermediaris administratius per a la seva concreció i funcionalitat. Nacionalisme obert i integrador, pluralitat cultural, absència de dirigisme per part de l'Administració: tres eixos bàsics per a una proposta de redreçament cultural que el conseller Rigol proposa i que val la pena de considerar seriosament.

JAUME SERRATS

«El necessari pacte cultural» editorial publicat a l'*Avui* l'11 de juliol de 1984. El Pacte Cultural va ser promogut aquell estiu per Joan Rigol (Torrelles de Llobregat, 1943-2024), el polític d'Unió Democràtica de Catalunya (UDC), quan era conseller de Cultura. Rigol va proposar aquell pacte de país que va atreure adhesions transversals.

La integridad política de un democristiano

HAY POCOS POLÍTICOS con una trayectoria íntegra y coherente. Joan Rigol i Roig (Torrelles de Llobregat, 1943) es uno de esos exponentes de esa raza que escasea. Su trayectoria es un ejemplo de que el buen hacer político y la honestidad no están reñidos.

Fue ordenado sacerdote el 23 de noviembre de 1967 y destinado a la parroquia de Nuestra Señora de Montserrat, en el barcelonés barrio del Guinardó. Al cabo de unos años, Rigol se secularizó y se casó. En 1976 comenzó su larga carrera política en Unió Democràtica de Catalunya (UDC), partido del que fue presidente durante 13 años y que durante decenios fue aliado de la Convergència de Jordi Pujol. Su breve paso por el Congreso fue el prólogo de su escaño durante varias legislaturas en el Parlament, que presidió con gran sentido institucional entre 1999 y 2003.

Rigol siempre fue un democristiano a carta cabal a quien no le temblaron las piernas a la hora de defender sus convicciones y ello a pesar de que sus relaciones con Pujol y con la cúpula de su propio partido nunca fueron

un camino de rosas: el líder de CiU lo vetó para presidir el Senado, al que los nacionalistas podían acceder gracias al Pacto del Majestic de 1996 con el PP de Aznar. Fue un duro golpe, pues Rigol estaba exultante ante la probabilidad de ocupar la presidencia de la Cámara alta. Pujol y Rigol mantuvieron siempre una fluida relación.

Ya había sido consejero de Trabajo en el primer Gobierno de CiU (1980-1984). Allí desplegó sus ideas muy en la línea de la doctrina social de la Iglesia: dar trabajo comunitario a los desempleados que carecían de prestaciones. El primer enfrentamiento de calado con Pujol llegaría en 1985, cuando el *president* lo destituyó del cargo de consejero de Cultura por impulsar un pacto que contaba con el respaldo de intelectuales de todas las ideologías, en busca de coordinación en el fomento de la cultura. El caso es que Pujol juzgó el acuerdo propuesto por Rigol demasiado ecuménico y transversal y, como tal, un peligro para su proyecto político nacionalista. Así que el consejero democristiano apenas duró un año en el cargo.

Rigol, al margen de su perfil político, siempre fue un hombre de institución eclesial. Más de Pablo VI que de Karol Wojtyła. Era un hombre conciliar, menos de Emmanuel Mounier que de Jacques Maritain, a quien dedicó su doctorado bajo el título *Fundamento Teológico de la dignidad de la persona en la filosofía política de Jacques Maritain*. La ironía y socarronería de Rigol eran reputadas entre los políticos catalanes de todos los colores que siempre ponderaron su sentido institucional. Era un democristiano que hubiera encajado más en las filas de los moroteos italianos (seguidores de Aldo Moro) que en la deriva política que había tomado su propio partido en Cataluña.

En 2015 abandonó Unió Democràtica para abrazar la causa independentista. Dirigió el Pacto Nacional por el Derecho a Decidir. Siempre atento a la concordia, trató de negociar hasta el último momento la celebración del referéndum del 1 de octubre de 2017 con el Gobierno central. Hubiera preferido la convocatoria electoral a la declaración unilateral de independencia que desembocó en la aplicación del artículo 155 de la Constitución y la intervención de la autonomía catalana. Aunque estuvo en las listas de Junts per Catalunya, siguió conservando buenas relaciones entre los democristianos. De hecho, la noticia de su fallecimiento la confirmó en las redes sociales Ramon Espadaler, de Units per Avançar, formación coligada con el PSC.

Rigol deja una docena de ensayos, entre ellos la tesis con la que se doctoró en la Facultat de Filosofia de Catalunya: *Amor más allá de la muerte*, sobre la obra filosófica del dramaturgo francés Gabriel Marcel.

FRANCESC VALLS

«La integridad política de un democristiano», article publicat a *El País* el 8 de maig de 2024.

El Molt Honorable Sr. Joan Rigol (1943-2024)

ENCARA QUE TOTS DOS ja militàvem a Unió Democràtica, va ésser a partir de l'any 1980 que vam tractar-nos molt. Ell ja era diputat al Congrés i jo tot just era un aprenent. Tenia un bon tarannà, respectuós, escoltava tothom i sempre buscava arribar a acords. L'any 1980 en Pujol li va encarregar el Departament de Treball, eren uns temps de crisi i reestructuracions traumàtiques. Se'n va veure de tots colors, però el seu bon fer li va permetre sovint facilitar l'apropament de les parts. L'any 1984 va demanar a en Pujol la responsabilitat de Cultura i va preparar el pacte cultural amb voluntat de sumar esforços. La Generalitat tenia competències amb pocs recursos i les diputacions tenien diners. Va ésser una llàstima que certs partidismes avortessin la proposta. L'any 1993 va impulsar el "pla integral de suport a les famílies", una eina per intentar capgirar el dramàtic descens de la natalitat dels catalans. Quantes i quantes parelles manifesten la seva voluntat de tenir fills, però no poden per falta de suport. El pla es va veure frenat també per la falta de dotació. L'any 1999 va ésser elegit president del Parlament i novament va posar en relleu una altra manera de fer política, respectuosa, dialogant i buscant acords. No ho va tenir gens fàcil, va ésser el darrer mandat d'en Jordi Pujol i tot anava molt just. L'any 2013 va presidir el Pacte Nacional pel Dret a Decidir amb un manifest que va assolir el 80% de suport de la societat. Tot això a banda de moltes altres responsabilitats que va assumir fora de la política i al millor servei de Catalunya.

Descansi en pau, el Molt Honorable President Rigol.

FERRAN PONTI PUNTIGAM

«El Molt Honorable Sr. Joan Rigol (1943-2024)», article publicat a *El Punt Avui*, a la secció «El lector escriu» el 9 de maig de 2024.

Recull d'articles en mitjans digitals

Joan Rigol: humanisme i nació <https://www.elnacional.cat/ca/opinio/joan-rigol-humanisme-nacio-antoni-castella_1211372_102.html> (El Nacional. cat – Antoni Castellà)

Joan Rigol, l'intercessor de consensos <https://www.elnacional.cat/ca/editorial/jose-antich-joan-rigol-intercessor-consensos_1211417_102.html> (El Nacional. cat – José Antich)

El tamboret de Rigol <https://www.elnacional.cat/ca/opinio/tamboret-rigol-miriam-diez_1214046_102.html> (El Nacional. cat – Míriam Díez)

Un crític de consens a Unió <https://www.elnacional.cat/ca/opinio/critic-consens-unio-josep-gisbert_1211420_102.html> (El Nacional. cat – Josep Gisbert)

Joan Rigol o la necessitat de fer coses <https://naciodigital.cat/opinio/joan-rigol-necessitat-fer-coses_1929987_102.html> (Nació Digital – Ernest Benach)

Joan Rigol, lideratge i responsabilitat <https://naciodigital.cat/opinio/joan-rigol-lideratge-responsabilitat_1930142_102.html> (Nació Digital – Marc Arza)

Joan Rigol, l'humanista que sempre agafava el telèfon <<https://elmon.cat/politica/joan-rigol-home-agafava-telefon-846946/>> (El Món – Quico Sallés)

Joan Rigol, l'últim humanista de la política <<https://www.eltemps.cat/article/60421/joan-rigol-lultim-humanista-de-la-politica>> (El Temps – Manuel Lillo)

PARLAMENT DE CATALUNYA

www.parlament.cat